

Het kan wél

Verkiezingsprogramma 2026–2030

D66
Valkenswaard

Het kan wél

Inhoudsopgave

Hier maken wij de toekomst!	4
Kansen en uitdagingen in breder perspectief	5
1. Wonen	8
2. Mobiliteit	12
3. Maatschappelijke voorzieningen	16
4. Klimaat en duurzaamheid	20
5. Gezondheid	24
6. Vitale economie en arbeidsmarkt	28
7. Naar een inclusieve samenleving	31
8. Landelijk gebied	34
9. Regionale samenwerking en bestuurscultuur	37
Verduidelijking van de begrippen	41
Verantwoording	43

Hier maken wij de toekomst!

Op 18 maart 2026 staan we voor een cruciale keuze. Kiezen we voor stilstand, of zetten we samen de stap vooruit? D66 Valkenswaard kiest vol overtuiging voor vooruitgang. Voor een regio waarin iedereen kan wonen, werken en leven in een duurzame, innovatieve en inclusieve omgeving. Een keuze voor D66 is een keuze voor brede welvaart, voor een sterke economie in balans met een leefbare stad en natuur, en voor een toekomst waarin we het welzijn van iedereen centraal stellen – nu én voor de generaties na ons. Het kan wél!

Brainport is het kloppend hart van innovatie in Nederland. Een regio die wereldwijd toonaangevend is in technologie en duurzame ontwikkeling. Maar deze groei brengt ook uitdagingen met zich mee: een woningmarkt onder druk, een klimaat dat schreeuwt om daadkracht, en een arbeidsmarkt die schreeuwt om talent. D66 Valkenswaard neemt de verantwoordelijkheid om deze uitdagingen aan te pakken met heldere keuzes en slimme oplossingen. Valkenswaard heeft gekozen om de Tuin van Brainport te willen zijn waar iedereen kan komen ontspannen en daar staat D66 Valkenswaard helemaal achter. We willen die functie de komende jaren versterken.

D66 Valkenswaard wil samen met bewoners, bedrijven en instellingen bouwen aan een sterk en vitaal Valkenswaard. Van meer betaalbare woningen en duurzame mobiliteit tot een sterke sociale basis en kwalitatief onderwijs – wij gaan voor een Brainport waarin iedereen meetelt en meedoet. Want het kan wél!

Onze regio verdient een toekomst waarin groei in balans is met welzijn, duurzaamheid en innovatie. Dit programma biedt concrete plannen om die toekomst te realiseren. Stem op 18 maart 2026 voor vooruitgang. Stem voor een veerkrachtige en inclusieve Brainport. Stem D66.

Hier maken we de toekomst. Het kan wél!
Doe je mee?

Martijn van Raaij

Lijsttrekker D66 Valkenswaard

Kansen en uitdagingen in breder perspectief

Nederland staat voor grote veranderingen. Grote transities op het gebied van wonen, mobiliteit, zorg, klimaat en economie vragen om koersvast beleid. Tegelijkertijd ontstaan nieuwe kansen door technologische innovatie, internationale samenwerking en maatschappelijke betrokkenheid. Nergens wordt deze dynamiek zo voelbaar als in Brainport, waar de innovatieve kracht van Nederland samenkomt met de uitdagingen van snelle groei.

De centrale vraag: hoe zorgen we dat economische vooruitgang hand in hand gaat met leefbaarheid, duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid?

Wonen: een fundamenteel recht, onder druk

De woningmarkt staat in heel Nederland onder druk – van dorpen tot steden, van noord tot zuid. Tekorten lopen op, prijzen stijgen en de doorstroming hapert. Vooral starters, gezinnen en ouderen ervaren de gevolgen bij het vinden van een passende woning. In Brainport komt daar de explosieve economische groei bovenop, met een verwachte behoefte van 70.000 tot 100.000 extra (vooral betaalbare) woningen tot 2040. De bouwopgave is complex. Schaarse ruimte, hoge grondprijzen en trage vergunningstrajecten vormen obstakels.

Tegelijk ligt hier ook een kans: door slim te verdichten, circulair te bouwen en beter regionaal samen te werken, kunnen we sneller en duurzamer bouwen. Met ruimte voor iedereen – van internationale kenniswerkers tot statushouders en van gezinnen tot alleenstaanden.

Mobiliteit: van drukte naar slimme bereikbaarheid

Nederland kent een toenemende mobiliteitsdruk: files zijn structureel, ov-capaciteit is beperkt, en in landelijke gebieden is de bereikbaarheid verslechterd. In Brainport wordt dit versterkt door de snelle economische expansie. De bereikbaarheid van werklocaties, onderwijsinstellingen en voorzieningen komt in gevaar.

De oplossing ligt in een mobiliteitstransitie: investeren in hoogwaardig openbaar vervoer, snelfietsroutes, gedeelde mobiliteit en logistieke optimalisatie. In de regio Eindhoven wordt met steun van het Rijk gewerkt aan nieuwe ov-verbindingen, vrijliggende busbanen en aansluiting op het internationale spoor. Niet alleen voor bereikbaarheid, maar ook voor klimaatdoelen is dit cruciaal.

Voorzieningen en zorg: meebewegen met de groei

De toenemende bevolkingsgroei legt druk op zorg, onderwijs en andere maatschappelijke voorzieningen. In heel Nederland spelen personeelstekorten en oplopende kosten, maar in Brainport wordt dit versterkt door de aanwas van (internationale) inwoners. Ziekenhuizen, huisartsen, jeugdzorg en ouderenzorg zitten aan hun limiet. Ook het onderwijs heeft te maken met ruimtegebrek en lerarentekorten.

Om de groei in goede banen te leiden, is forse inzet nodig op uitbreiding van voorzieningen en ondersteuning van zorgprofessionals. Daarnaast moet het culturele en sociale aanbod meegroeien: theaters, sportvoorzieningen en buurtcentra zijn cruciaal voor een inclusieve, leefbare samenleving. Brainport laat al zien dat samenwerking tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties werkt – nu is het tijd voor opschaling.

Duurzaamheid en energie: versnellen ondanks knelpunten

De klimaatopgave is groot – nationaal én regionaal. Nederland kampt met stikstofproblematiek, netcongestie en droogte. In Brainport remt het volle elektriciteitsnet nieuwe bedrijvigheid en woningbouw, terwijl de regio ambitieuze doelen heeft op het gebied van zonne- en windenergie.

De urgentie is helder: energiebesparing, lokale energiehubs, duurzame warmtevoorzieningen en groenere steden zijn nodig om klimaatdoelen te halen. Tegelijk moet klimaatadaptatie de standaard worden: waterberging, verkoeling en biodiversiteit zijn voorwaarden voor toekomstbestendige leefomgevingen. De regio Eindhoven experimenteert al met vergroening per woning en collectieve energieoplossingen – nu is het zaak om dat breed door te trekken.

Economie en arbeidsmarkt: investeren in mensen

Nederland groeit uit tot een duurzame kenniseconomie. Brainport vervult daarin een sleutelrol, met sectoren als halfgeleiders, fotonica en medische technologie. De regio draagt fors bij aan het verdienvermogen van Nederland. Maar met die groei komt ook verantwoordelijkheid. De tekorten op de arbeidsmarkt zijn nijpend, vooral in techniek, zorg en onderwijs. In Brainport worden de komende jaren tienduizenden extra banen verwacht, waarvan een belangrijk deel moet worden ingevuld door internationale talenten. Dat vraagt om gerichte inzet op onderwijs, woningbouw, migratiebeleid én sociale integratie.

Dit vereist investeren in talentontwikkeling, van mbo tot universiteit. En in gelijke toegang tot kansen. Daarbij hoort ook een inclusieve arbeidsmarkt waarin iedereen meedoet – of je nu geboren bent in Valkenswaard, Lissabon of Damascus.

Samenleving en samenhang: bouwen aan vertrouwen

Nederland wordt internationaler, diverser en hoger opgeleid – maar niet iedereen voelt zich daarin thuis. Polarisatie neemt toe, en bestuurders, journalisten en minderheden worden steeds vaker bedreigd. In Brainport, met haar groeiende internationale gemeenschap, vraagt dit om bewuste keuzes.

In plaats van het uitvergroten van verschillen, heeft onze samenleving meer aan het overbruggen ervan. Met actieve gemeenschappen, waar ontmoeting, verbinding en het delen van waarden centraal staan. Projecten als 'Brainport voor Elkaar' laten zien hoe bedrijven en inwoners samenwerken aan inclusie. Dat is de weg vooruit: economische groei én sociale rechtvaardigheid.

Stad en land: bouwen aan balans

De verbinding tussen stad en platteland is essentieel voor een sterke regio én een leefbaar Nederland. Terwijl de economische motor van Brainport draait, staan sommige delen van het omringende landelijk gebied juist onder druk.

Het Brainport omringende landelijke gebied verdient extra aandacht: om leefbaar en vitaal te blijven – met goed openbaar vervoer, sterke voorzieningen en ruimte voor natuur. Met een economie die meeprofiteert van Brainport. Met korte ketens, regionale productie en samenwerking tussen boeren, bewoners en ondernemers. Dat draagt bij aan een landbouwsector die duurzaam en toekomstbestendig is – goed voor mens, dier én milieu. En het vergroot de weerbaarheid van het platteland.

Besturen met lef: van regio tot Rijk

De grote opgaven van deze tijd stoppen niet bij de gemeentegrens. Of het nu gaat om wonen, energie of mobiliteit – samenwerking op regionaal en nationaal niveau is essentieel. In Brainport komt de kracht van het 'triple helix'-model – overheid, kennisinstellingen, bedrijfsleven – dagelijks tot uiting.

De samenwerking tussen de 21 gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven verdient een nog steviger fundament. Met duidelijke regie op regionale samenwerking, met maatwerk en ruimte voor initiatief. Daarbij hoort ook een overheid die het goede voorbeeld geeft: betrouwbaar, dienstbaar en standvastig – ook als de wind tegenzit.

Waar zetten we als D66 op in?

We onderscheiden als D66 binnen de Brainport regio negen inhoudelijke thema's. Daarin staat waar de aandacht naar uitgaat.

Per thema laat het programma in één hoofdstuk zien waar D66 in Valkenswaard op inzet.

Hoofdstuk 1

Wonen

Wonen en leven

“Iedereen verdient woonruimte die past bij zijn situatie of behoefte.”

Versnellen van de woningbouw: met minder regels en meer samenwerking

De groei van de regio vraagt tot 2040 om de bouw van 100.000 woningen. Meer en sneller bouwen draagt verreweg het meeste bij aan wat mensen nu nodig hebben. Dit vraagt om fundamenteel anders denken en doen. D66 zet daarom in op:

- **Standaardisatie van bouwprocessen en -regels.** Door bouwmethodes en procedures meer te standaardiseren zonder de unieke uitstraling van woningen te verliezen, kunnen we sneller bouwen. Bestaande succesvolle projecten zoals WoonST 1.0 en 2.0 moeten verder worden opgeschaald. D66 vindt dat ook zaken zoals grond(prijs)beleid en bouwvoorschriften opnieuw bekeken moeten worden om versnelling mogelijk te maken.
- **Betere regionale samenwerking.** D66 wil dat gemeenten, woningcorporaties en andere partijen veel intensiever samenwerken. Binnen 100 dagen moet er een concreet plan liggen om de woningbouw te versnellen. Dit kan door expertise te bundelen in een speciaal team dat gemeenten ondersteunt.
- **Harmonisering van regels tussen gemeenten.** Iedere gemeente heeft zijn eigen beleid, maar te grote verschillen kunnen de woningbouw vertragen. D66 pleit daarom voor meer afstemming tussen gemeenten, zonder dat dit ten koste gaat van de lokale identiteit.
- **Open en eerlijke participatie.** Gemeenten moeten de regie nemen bij participatie rondom bouwplannen. Dit voorkomt schijnparticipatie en zorgt voor een eerlijke en duidelijke betrokkenheid van inwoners. Waar naast het geluid op de flanken, ook oog en oor is voor het ‘stille midden’.

Logische plekken voor nieuwe woningen

In de ‘Ontwikkelstrategie Zuidoost Brabant’ hebben de 21 gemeenten samen afspraken gemaakt over voldoende plekken om nieuwe huizen te bouwen. In de hele regio is ruimte om te groeien. Op plekken met goede trein- of busverbindingen kunnen zelfs extra woningen komen. Dit past goed bij de visie van D66. De komende tijd is het belangrijk om ervoor te zorgen dat deze plannen goed uitgevoerd worden. Daarbij moet er genoeg gebouwd worden voor de regio, maar ook goed worden gekeken naar wat past bij elke gemeente.

Bouwen binnen de bestaande stads- en dorpsgrenzen

Bij woningbouw geeft D66 de voorkeur aan bouwen binnen de bestaande stads- en dorpsgrenzen. Dit betekent dat we vooral kijken naar mogelijkheden in het bebouwde gebied, voordat we besluiten om waardevol groen aan de randen van de gemeentegrenzen in te zetten voor bebouwing. Op die manier blijft er ook in een dichtbebouwde regio ruimte voor flora en fauna en kunnen inwoners daar allemaal op een verantwoorde wijze van genieten.

Een duidelijkere stem voor woningzoekenden

Veel woningzoekenden worden niet genoeg betrokken bij nieuwbouwplannen. Vooral starters en senioren hebben moeite om een passende woning te vinden. De stem van tegenstanders van bouwplannen klinkt altijd harder door dan die van voorstanders.

D66 wil daarom dat hun geluid beter wordt gehoord. Een woningzoekendenraad kan hieraan bijdragen.

Betere doorstroming op de woningmarkt

Niet alleen het bouwen van nieuwe huizen is belangrijk, maar ook het zorgen dat mensen in de juiste, passende woning wonen. Veel senioren zoeken nog niet actief naar een andere woning, maar als zij worden gestimuleerd om te verhuizen, komen er meer woningen vrij. Dit kan met verhuiscoaches en goede ondersteuning vanuit gemeenten en woningcorporaties.

Sterke en gezonde buurten

Iedereen moet kunnen wonen op een manier die bij hem of haar past. Daarom zet D66 in op een goede mix van koop- en huurwoningen in verschillende prijsklassen. Ook moet er genoeg groen in de buurt zijn, omdat dit goed is voor de mentale en fysieke gezondheid. De diversiteit in woongebieden – van landelijke dorpen tot stedelijke wijken – is een kracht die behouden moet blijven.

Wonen en zorg gecombineerd met ruimte voor ontmoeting

Goede ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor sociale samenhang in wijken. Zeker voor mensen met een kleine zorgvraag helpt dit om naar elkaar om te kijken. Wat D66 betreft moeten we dit bevorderen door meer in te zetten op (het mogelijk maken van) buurtactiviteiten en ontmoetingsplekken.

Duurzamer bouwen: biobased en circulair

D66 wil dat nieuwe woningen zo duurzaam mogelijk worden gebouwd, met (hernieuwbare) materialen uit de regio. Dit betekent kortere productieketens en meer gebruik van natuurlijke materialen zoals hout en vezels uit natuurlijke gewassen. Zo dragen we bij aan een duurzamere bouwsector en kansen voor de agrarische sector.

Eenvoudigere regels voor woningdelen

Woningdelen moet makkelijker worden. Dit kan door belemmerende regels weg te nemen en meer ruimte te geven aan bijvoorbeeld hospitaverhuur. Ook liggen er nog voldoende kansen voor het splitsen van woningen en het tot woonruimtes ombouwen van leegstaande winkels en kantoren.

Wat zien we in onze gemeente?

Valkenswaard, Dommelen en Borkel & Schaft zijn prachtige dorpen omringd door groen waar het goed wonen is. Om dat in de toekomst ook te behouden en om de woningcrisis te bestrijden moet er meer gebeuren dan alléén meer bouwen. Als gemeente hebben we invloed op het bouwtempo en op waar welke type woningen gebouwd gaan worden. De schaarste aan ruimte en omliggende natuurgebieden dwingen ons om voornamelijk binnen de grenzen van de bestaande en aan de rand van de kernen te bouwen en te verdichten.

Uitbreidingsmogelijkheden voor woningbouw zien we onder andere in delen van Het Dommelkwartier, Lage Heide en in Borkel en Schaft.

Om voor iedereen een passende woning te bieden is het van belang voor verschillende doelgroepen te blijven bouwen. De gemeente moet de regie nemen in de hoeveelheid en de soort woningen die gebouwd gaan worden, en de goedkeuringsprocedures zoveel mogelijk versnellen. Extra nadruk dient gelegd te worden op het realiseren van woningen in het sociale segment en het middensegment. In het bijzonder voor starters en senioren, zodat de doorstroming het meest bevorderd wordt.

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- Het versnellen van de woningbouw, waardoor er tot 2035 circa 2000 nieuwe (betaalbare) woningen worden gerealiseerd;
- Inbreiding en verdichten: het bouwen van woningen binnen de bestaande kernen. Bijvoorbeeld op de plaats van het oude politiebureau;
- De woonkernen in ieder geval uit te breiden bij: Dommelkwartier, Lage Heide en Borkel & Schaft;
- Een woningzoekendenraad in Valkenswaard;
- Het wegnemen van belemmerende regels over woningdelen en woningsplitsen.

Hoofdstuk 2

Mobiliteit

Mobiliteit

“De regio moet bereikbaar zijn en blijven om duurzame economische en sociale groei aan te kunnen”

Vorrang voor de mobiliteitstransitie

D66 zet vol in op het inwisselen van de auto voor het OV. Dat kan ook niet anders in een regio waar honderdduizend woningen erbij komen en een vergelijkbaar aantal banen. Daarnaast is de fiets een volwaardig alternatief: snelle, schone en veilige fietsverbindingen zijn steeds meer beschikbaar in onze regio.

Goede voorzieningen voor elektrische auto's en voldoende (deel)auto's

Als de auto wel het aangewezen vervoermiddel is: laat het dan een elektrische zijn. Dit gaat niet zonder uitdagingen, want het elektriciteitsnet zit vol. Toch zorgen gemeenten voor meer laadpalen voor auto's. Dit maakt het ook makkelijker om elektrische deelauto's te gebruiken. Want ook daar moeten we serieus op doorpakken.

Samenwerken aan een bereikbare regio

Voor verkeer van buiten de regio komen er speciale parkeerplaatsen ('hubs') aan de rand van de stad. Werknemers van bedrijven zoals ASML en bedrijventerreinen zoals HTC en BIC parkeren daar hun auto en reizen verder met een bus. Ook het openbaar vervoer in de regio krijgt een boost. Eindhoven Centraal wordt nog meer het belangrijkste OV-knooppunt van Brainport, met snelle busverbindingen naar de luchthaven, de grote campussen en de regiogemeenten. Overheden en bedrijven werken samen om deze grote mobiliteitsplannen te financieren. Het is belangrijk dat niet alleen het westen van Eindhoven profiteert, maar ook de oostkant van de regio.

Openbaar vervoer als volwaardig alternatief

Gemeenten hebben beperkte invloed op het openbaar vervoer, maar ze kunnen wel druk uitoefenen op de provincie. De busverbindingen tussen gemeenten moeten beter: vaker rijden en aansluiten op de treinen, ook in de vroege ochtend en late avond. Niet alleen de snelle HOV-lijnen, maar ook de bussen naar en tussen kleinere gemeenten verdienen veel meer aandacht. Daarnaast moet Eindhoven Centraal een belangrijke rol spelen in internationale treinverbindingen. Voor reizen binnen Europa moet de trein een beter alternatief worden. Voor vliegreizen is een betere OV-verbinding met Eindhoven Airport nodig, bijvoorbeeld met een extra treinstation. Dit zou de verkeers- en parkeerdruk in de omgeving van de luchthaven verminderen.

Geen extra vluchten vanaf Eindhoven Airport

Binnenkort worden de evaluatie van het Luchtvaart Eindhoven Overleg en de aanbevelingen van het rapport van de commissie Van Geel afgerond. De nieuwe manier van omgaan met geluidsnormen, een van de aanbevelingen van de commissie Van Geel, mag niet betekenen dat er meer vluchten komen. D66 wil het huidige maximale aantal vluchten behouden, omdat de overlast voor omwonenden anders nauwelijks vermindert.

Wat zien we in onze gemeente?

In de openbare ruimte is naar verhouding nog altijd 'de auto koning'. Dat willen we veranderen door meer ruimte te bieden voor het OV en de fiets. Bijvoorbeeld door een lagere parkeernormering bij woningbouw. Met de herstructurering van de hoofdwegen in Valkenswaard zijn hier de eerste stappen in gezet. De economische en sociale groei van de regio, maken dat veel sluipverkeer in de ochtend- en avondspits de wegen in Dommelen en Valkenswaard gebruikt om de snelwegen te ontwijken. Het verkeer in Valkenswaard slibt daarom regelmatig dicht. Inzet op sluipverkeer werende maatregelen en verdere bevordering van fiets- en OV-gebruik is daarom ook in Valkenswaard een pré.

De busverbinding naar Eindhoven, maar ook naar de kleine kernen en naar Veldhoven is essentieel voor onze inwoners en moet zo betrouwbaar, snel en frequent mogelijk zijn. We zetten tevens in op het verder versterken van de fietsinfrastructuur.

Naast de verbetering van de OV-verbindingen binnen de Brainport zet D66 ook in op het verbeteren van de internationale OV-verbindingen naar België. Specifiek de OV-verbindingen tussen Valkenswaard en Achel/Lommel. Hierdoor kan vanuit Valkenswaard snel station Lommel/Pelt worden bereikt, waardoor je snel op station Antwerpen of Brussel kunt komen en het mogelijk wordt om binnen 4 uur met het OV van Valkenswaard in Parijs te staan. Anderzijds kunnen ook bezoekers uit België gemakkelijker Valkenswaard per OV bereiken, bijvoorbeeld om naar de weekmarkt of een van onze musea te gaan.

De verkeersveiligheid in de kern van Valkenswaard moet beter: autoluwer. De bussen moeten niet meer over de Markt worden geleidt, maar om het centrum. De Eindhovenseweg kan ook autoluwer worden ingericht en de kruising met de Leenderweg/Markt/Eindhovenseweg/Waalresegweg moet veiliger worden voor fietsers. De kruising Nieuwe Waalresegweg/Kerkhofstraat is ook gevaarlijk en dient heringericht te worden.

En daarom zet D66 Valkenswaard in op:

- Meer ruimte voor fiets, OV en groen creëren;
- Maatregelen tegen sluipverkeer in de dorpen. Naast fysieke maatregelen dient de gemeente ook in te zetten op informatiecampagnes, samenwerking met navigatiesysteembeheerders om routes van sluipverkeer te ontmoedigen en handhaving;
- Hoogwaardig openbaar vervoer: met een hogere frequentie bussen van en naar Eindhoven laten rijden tot diep in de nacht én bussen die weer donderdag op de Markt halteren;
- Intensievere samenwerking met de Belgische gemeenten Achel en Lommel om de OV-verbindingen met onze zuiderburen te verbeteren;
- Parkeren is niet de doorslaggevende factor bij nieuwbouwplannen: we proberen wijken toekomstbestendig te maken door fiets en OV-infrastructuur de hoofdrol te geven;
- Het autoluw maken van het centrum van Valkenswaard: met een autoluwe Eindhovenseweg tussen de Oranje Nassaustraat en de kruising met de Leenderweg/Waalreseweg/Markt, waarbij dit gebied enkel gedurende venstertijden voor bestemmingsverkeer bereikbaar is;
- Een veilige Markt voor fietsers: door fietsers te scheiden van het busverkeer middels aparte fietssuggestiestroken over de Markt;
- Herinrichting van kruispunten met voor fietsers onveilige verkeerssituaties, zoals bij de Markt/Leenderweg/Eindhovenseweg en Kerkhofstraat/Waalreseweg;
- Slimme oplossingen voor pakketafleveringen en ophaalpunten binnen het centrum, bijvoorbeeld door Dorps-HUB buiten het centrum te realiseren;
- Serieus werk maken van groen, snel, en vernieuwend OV: we doen een haalbaarheidsonderzoek naar een gondelkabelbaan naar Eindhoven;
- Meer investeren in handhaving van de parkeerregels door het invoeren van digitale parkeerregelingen en scanauto's.

Hoofdstuk 3

Maatschappelijke voorzieningen

Maatschappelijke voorzieningen

"Iedereen heeft toegang tot goede en toegankelijke voorzieningen."

Sterke buurten en wijken

Iedereen moet de kans krijgen om zich te ontwikkelen, gezond te leven en mee te doen aan cultuur, ongeacht leeftijd, achtergrond of inkomen. Goede en toegankelijke voorzieningen op het gebied van sport, onderwijs, cultuur en gezondheid zijn hiervoor belangrijk. Ze zorgen niet alleen voor een prettige leefomgeving, maar maken de regio ook aantrekkelijk voor inwoners en bedrijven. Bovendien helpen ze om mensen met elkaar te verbinden en het welzijn te verbeteren.

Goede en toegankelijke voorzieningen in de buurt versterken bovendien de gemeenschap. Daarom wil D66 genoeg zorgcentra en scholen, en bibliotheken in de scholen. Ook steunt D66 initiatieven die bijdragen aan een inclusieve samenleving, zoals taalonderwijs en integratieprogramma's.

Bibliotheken spelen een belangrijke rol als plek om te leren en elkaar te ontmoeten. D66 wil dat bibliotheken in de hele regio behouden blijven en worden versterkt. Zo blijft informatie en educatie voor iedereen toegankelijk.

Investeren in goed onderwijs

Brainport is een regio van kennis en innovatie. Dit wil D66 behouden door te investeren in modern onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt. Denk aan techniekonderwijs, betere taalondersteuning en brede scholen. D66 wil dat er voldoende moderne schoolgebouwen zijn en dat scholen en bedrijven beter samenwerken. Brainport-scholen, die ondernemerschap en internationalisering stimuleren, zijn hierin een goed voorbeeld. Ook wil D66 dat internationaal onderwijs wordt geïntegreerd in het reguliere onderwijs.

Bij de bouw van nieuwe scholen moet gekeken worden naar de toekomst, bij voorkeur in combinatie met andere voorzieningen.

Meer en diverse sportfaciliteiten

Sport is belangrijk voor een gezonde en sociale samenleving. Daarom wil D66 meer openbare sportplekken zoals in parken. Ook willen we op die plekken watertappunten. D66 stimuleert samenwerking tussen sportverenigingen en scholen om zo te zorgen dat sport voor iedereen betaalbaar blijft, vooral voor jongeren en kwetsbare groepen.

Daarnaast wil D66 ruimte voor nieuwe sportvoorzieningen die passen bij de behoeften van de groeiende internationale gemeenschap in de regio.

Natuurlijk is en blijft D66 ook realistisch: bij investeringen in (sport)voorzieningen moet bij de afwegingen ook naar de buurgemeente gekeken worden. Soms loont het voor gemeenten om samen deze voorzieningen te ontwikkelen of om aan te sluiten bij de sportvoorzieningen die een paar honderd meter verderop in de buurgemeente liggen.

Cultuur voor iedereen toegankelijk

Een levendige culturele sector maakt de regio aantrekkelijk en inspirerend. D66 wil zowel grote instellingen als lokale initiatieven steunen, zodat cultuur dichtbij de mensen blijft. Met de groei van de bevolking moet het cultuuraanbod meegroeien, en gemeenten kunnen hierin een centrumfunctie vervullen. D66 pleit voor meer culturele broedplaatsen en wil dat cultuur voor iedereen toegankelijk blijft, ongeacht inkomen of achtergrond. D66 stimuleert samenwerking met de creatieve sector om de regio nog aantrekkelijker te maken.

Een gemeente die naast en voor haar inwoners staat

Dat lijkt vanzelfsprekend, maar de praktijk toont aan dat dit nog steeds beter kan. Er worden stappen gezet om minder ingewikkelde brieven te sturen of om beter en slimmer te reageren op meldingen. D66 blijft zich hard maken voor gemeenten die écht bereikbaar zijn. Of je nu een melding doet over een losliggende stoeptegels, vragen hebt over zorg of hulp nodig hebt bij digitale zaken: inwoners moeten makkelijk contact kunnen opnemen met de gemeente, op een manier die bij hen past. Dat begint wat D66 betreft bij:

- begrijpelijke taal in alle brieven en online communicatie
- snel oppakken en duidelijke terugkoppeling van meldingen van inwoners
- persoonlijke hulp voor mensen die minder digitaal vaardig zijn.

Zo bouwen we aan vertrouwen, elke dag opnieuw.

Wat zien we in onze gemeente?

Valkenswaard kent een hoog voorzieningenniveau. Met een groot aanbod aan plekken voor sport-, cultuur en ontspanning heeft Valkenswaard het hoogste voorzieningenniveau per inwoner in de Brainport-regio. De kunst wordt om dit niveau hoog te houden, door de kwaliteit van wat er is te handhaven en ruimte te bieden voor nieuwe vormen van sport en cultuur.

Met het Steendrukmuseum, Valkeniersmuseum en De Hofnar heeft Valkenswaard culturele parels in handen. Het Steendrukmuseum kan op de huidige plek haar ambities niet waarmaken. Van belang is om dit unieke museum te behouden voor Valkenswaard, door een passende plek te vinden.

Om het voorzieningenniveau te handhaven gaat D66 lastige keuzes niet uit de weg. Bij investeringen in sportaccomodaties is het van belang om de voorzieningen zo multifunctioneel mogelijk te maken. Dit kan door verschillende verenigingen bij elkaar te brengen op basis van vrijwilligheid op één locatie, met behoud van identiteit maar door het delen van voorzieningen. Hierdoor worden sportparken zo optimaal mogelijk gebruikt en worden sportverenigingen toekomstbestendiger.

In Valkenswaard worden momenteel de gebouwen van verschillende basisscholen verbouwd en herbouwd op nieuwe plekken. D66 staat voor gezonde gebouwen met meerdere gebruikers.

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- Behoud van alle bestaande musea- inclusief het vinden van een goede plek(ken);
- De bibliotheekpas voor kinderen (tot 18 jaar) ook inzetbaar maken als gratis toegangsbewijs voor onze musea;
- D66 staat voor herontwikkeling van De Dennenberg met op het terrein een plek voor basisschool De Smelen, kinderopvang, een wijkpunt, een multifunctionele sporthal die ook geschikt is voor rolhockey. En voor de ontwikkeling van woningbouw, liefst voor ouderen in de Kreijenbeek en omgeving, zodat gezinswoningen vrij komen;
- Bestaande sport- en culturele voorzieningen ondersteunen en behouden door ze efficiënt te gebruiken;
- Ruimte geven aan bestaande en nieuwe evenementen;
- Ook op het gebied van sport en cultuur wil D66 samenwerken met de regio. Bijvoorbeeld door mee te gaan doen aan GLOW en ook een aantal gebouwen in onze gemeente op een bijzondere manier in de kijker te zetten;
- We willen geen grootschalig themapark binnen onze gemeente en zetten in op een ontwikkeling die bijdraagt aan Valkenswaard als Tuin van de Brainport;
- We bouwen gezonde schoolgebouwen en groene speelplaatsen voor onze kinderen;
- Het marktpaviljoen moet zijn nut en noodzaak op deze prominente plek midden in het centrum bewijzen; D66 wil dat het marktpaviljoen zichzelf ook op termijn kan financieren.

Hoofdstuk 4

Klimaat en duurzaamheid

Klimaat en duurzaamheid

“Iedereen verdient een duurzaam leefbare omgeving om in te wonen, werken en verblijven.”

Verduurzaming in Brainport: uitdagingen en kansen

We staan met elkaar voor grote uitdagingen op het gebied van duurzaamheid. Het goede nieuws is dat Brainport een van de meest innovatieve regio's is. Als er ergens oplossingen te vinden zijn voor netcongestie, klimaatadaptatie en circulariteit, dan is het hier. We moeten hiervoor wel over gemeentegrenzen heen samenwerken: wat we leren van het opzetten van een energiehubs op een bedrijventerrein in de Kempen kan ook omliggende gemeenten helpen. Een werkende wijkaanpak isolatie in Veldhoven kan ook bij de burens soelaas bieden. Dat is efficiënt en effectief meters maken.

Zonder duurzame energie geen CO₂-reductie

Ondanks obstakels wil D66 alles op alles zetten om de regionale energiestrategie toch te realiseren. D66 wil zich inspannen om twee terawatt aan wind- en zonne-energie alsnog op te wekken. Zonder deze energiebronnen kunnen we de CO₂-uitstoot niet voldoende verlagen.

Energie-oplossingen samen vinden en delen

Om het elektriciteitsnet niet te overbelasten, is het belangrijk om opgewekte energie zo lokaal mogelijk te gebruiken. Zo wordt het net minder belast. Daarnaast moeten we als regio naar collectieve warmte-oplossingen toe. Op termijn is het niet houdbaar om voor elke woning een eigen “all electric” oplossing te bieden. Eindhoven kan hierin als centrumgemeente een belangrijke rol spelen. Daarnaast kunnen we leren van initiatieven in de regio, zoals de warmte-koude opslag in Helmond en de energiehubs op het Kempisch bedrijventerrein.

Warmtetransitie als sociale opgave

D66 vindt dat iedere inwoner moet kunnen meedoen in de overstap van gas naar duurzame warmte. Daarom is de warmtetransitie niet alleen een technische, maar ook een sociale uitdaging. De overheid kan hier grip op houden door warmte als nutsvoorziening te bestempelen. Zolang het nog niet duidelijk is welk energiesysteem elke wijk krijgt, blijft D66 vol inzetten op isolatie. Dit is altijd een verstandige eerste stap, ongeacht de gekozen oplossing.

Maatregelen voor een leefbare omgeving

Om steden en dorpen leefbaar te houden en beter bestand te maken tegen extreme neerslag, droogte en hitte, vindt D66 dat gemeenten moeten investeren in het (her)inrichten van de buitenruimte en riolering. We kunnen niet blijven groeien in arbeidsplaatsen en woningbouw zonder groei in groen en blauw (waterbeheer). Dit kunnen gemeenten niet alleen bekostigen. De tarieven voor inwoners zouden daarvoor te sterk stijgen. Het Rijk moet financiële steun bieden, en wij als regio moeten hiervoor lobbyen. Dit geldt ook voor investeringen in duurzame mobiliteit. Een duurzame en leefbare omgeving betekent ook een schone omgeving. D66 vindt dat het terugdringen van zwerfafval en stortingen van vuil binnen en buiten de bebouwde kom meer aandacht moeten krijgen. In de bossen kunnen we helaas niet zonder intensief toezicht en handhaving op drugsgerelateerde activiteiten en actieve opsporing van drugsafvaldumpers en het opruimen ervan.

Groen en blauw als leidraad

Bij de verdeling van de ruimte kiest D66 bewust voor meer groen en blauw (water) om de leefbaarheid te waarborgen. In het stedelijk gebied moet er voor elke nieuwe woning minimaal 8 vierkante meter groen en blauw bij in de directe omgeving. Maar liefst nog meer! Minder parkeerplaatsen en meer deelmobiliteit, beter openbaar vervoer en veilige fietsroutes helpen daarbij. Waar nieuwe woningen worden gebouwd, gaat dat wat D66 betreft zoveel mogelijk circulair en met een gescheiden regenwaterafvoer. Zo wordt grijs water hergebruikt, bijvoorbeeld voor het doorspoelen van toiletten, en verminderen we de druk op de drinkwatervoorziening.

Wat zien we in onze gemeente?

De aarde warmt steeds sneller op. De verandering van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare bronnen is hard nodig. Hoewel er voor duurzame energie de afgelopen jaren stappen zijn gezet, mogen we niet verslappen en is een lange adem nodig. De effecten van klimaatverandering merken we ook in Valkenswaard al, met onder meer onvoorspelbare hevige regenbuien en periodes van extreme droogte tot gevolg. Hoe langer we wachten hoe extremer deze negatieve gevolgen worden. Want de wetenschap vertelt ons: de gevolgen draaien we niet meer terug.

De mensen die het hardst getroffen worden door klimaatverandering zijn de mensen die de klappen hiervan het minst goed kunnen opvangen. Een voortvarende energietransitie is daarmee een rechtvaardige energietransitie. Hoewel de mogelijkheden voor grootschalige opwek van zon- en windenergie, door de aanwezigheid van veel natuur, beperkt zijn op het grondgebied van de gemeente Valkenswaard, betekent het niet dat de gemeente achter over kan leunen.

De mogelijkheden voor zon op dak moeten optimaal benut worden, ook op gemeentelijk vastgoed. Daarnaast willen we dat komende bestuursperiode in minimaal 3 wijken samen met bewoners en ondernemers warmteplannen worden gemaakt om deze wijken aardgasvrij te maken voor 2045. Voor de overige wijken zetten we in op het stimuleren van energiebesparing.

We zien dat Valkenswaard zich ontwikkelt naar de groene long van de regio met bijvoorbeeld de samenwerking op de Groote Heide. Om de groene long te blijven is investeren in meer natuurontwikkeling noodzakelijk.

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- alles op alles om om de regionale energiestrategie toch te realiseren;
- een energietransitie waar iedereen aan mee kan doen. Lusten en lasten moeten eerlijk gedeeld worden, waarbij grootschalige energieprojecten minimaal uit 50% lokaal eigendom moeten bestaan;
- samen met bewoners, ondernemers en instellingen in minimaal 3 wijken warmteplannen opstellen voor aardgasvrije wijken in 2045;
- als gemeente het goede voorbeeld geven door versneld het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. Te beginnen bij de meest energieverspillend vastgoed;
- meer (financiële) ondersteuning bieden aan enthousiaste bewoners die aan de slag willen met het verduurzamen van hun wijk of buurt;
- dat er de komende jaren extra accent op energiebesparing komt te liggen in een energiebesparingsagenda;
- ook in bestaande wijken inzetten op een meer klimaatadaptieve inrichting van de openbare ruimte;
- meer natuurontwikkeling in en rondom de beekdalen, nabij de bestaande natuurgebieden en waar mogelijk binnen de woonkernen. Door t/m 2030 minimaal 20 hectare klimaatbestendig bos aan te planten;
- voor een nieuwe afvalvisie waarin scheiding bij de bron, circulariteit, betaalbaarheid en bewustwording van het terugdringen van niet herbruikbare restafval.

Hoofdstuk 5

Gezondheid

Gezondheid

“Voorkomen is slimmer dan genezen.”

Preventie als prioriteit – drie gezonde jaren erbij

D66 zet zich in voor een gezondere toekomst voor alle inwoners van Brabant. Ons doel is dat inwoners langer leven zonder ernstige ziekten, beperkingen of chronische aandoeningen. D66 zet niet alleen in op verhoging van de levensverwachting, maar wil vooral zorgen voor een langere periode van goede gezondheid en zelfredzaamheid van onze inwoners. Daarom steunt D66 de inzet op drie extra gezonde levensjaren erbij in 2030 (Uitvoeringsagenda Gezondheid van Provincie Brabant, 2023). D66 wil dit bereiken door preventie centraal te stellen, want voorkomen is beter dan genezen.

Gezonde wijken en actieve gemeenschappen

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het stimuleren van een gezonde leefstijl. D66 wil preventieve programma's in wijken versterken en uitbreiden. Denk aan beweeginitiatieven in de openbare ruimte, gezonde schoolkantines en ondersteuning voor een gezondere voedselkeuze. Ook cultuur draagt bij aan welzijn en preventie. Daarom zet D66 in op toegankelijke culturele activiteiten die sociale verbinding en mentale gezondheid bevorderen. Daarnaast wil D66 investeren in de sociale basis van wijken. Door ontmoetingsplekken te creëren en inwoners actief te betrekken, versterken we gemeenschapszin en sociale steun. Dit verkleint de kans op eenzaamheid en draagt bij aan een gezonder leven.

Mentale gezondheid en zorg dicht bij huis

De mentale gezondheid van inwoners verdient extra aandacht. Gemeenten kunnen hierin een rol spelen door laagdrempelige hulp te organiseren. D66 wil investeren in preventieve psychische zorg, zoals inloopspreekuren en ondersteuning op scholen en werkplekken. Dit voorkomt dat lichte klachten uitgroeien tot ernstige, langdurige psychische problemen. Ook de eerstelijnszorg moet dichtbij en toegankelijk blijven. D66 zet zich in voor een sterke samenwerking tussen huisartsen, wijkverpleging en welzijnsorganisaties. Hiermee verminderen we de druk op de zorg en verkorten we wachtlijsten.

Geschikte woonvormen en ondersteuning voor ouderen

Een passende woning draagt bij aan langer zelfstandig wonen. D66 stimuleert gemeenten om woonvormen te ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van ouderen, zoals geclusterde woonvormen en mantelzorgwoningen. Daarnaast ondersteunt D66 de inzet van digitale technologie, zodat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven.

D66 vraagt ook inwoners om zich actief voor te bereiden op hun oude dag. Zelfredzaamheid moet worden gestimuleerd, waarbij gemeenten een ondersteunende rol spelen door voorlichting en begeleiding te bieden.

Een gezonde en duurzame leefomgeving

Gezondheid wordt mede bepaald door de omgeving. D66 zet zich in voor een schonere lucht en een betere milieukwaliteit. Gemeenten kunnen hierin een verschil maken door striktere normen voor luchtkwaliteit te hanteren en actief handhavend op te treden bij milieuproblemen. Ook moet de inrichting van de openbare ruimte bijdragen aan een gezonde leefomgeving, met voldoende groen, wandel- en fietspaden en sportvoorzieningen.

De financiële uitdaging van de zorg

De zorgkosten blijven stijgen, terwijl gemeenten steeds minder geld hebben. D66 is duidelijk: we moeten nu echt gaan bedenken hoe we als samenleving de vraag naar en het aanbod van zorg organiseren. En wat we daarbij van gemeenten en zorgaanbieders mogen verwachten. Gemeenten moeten scherpe keuzes maken om de zorg betaalbaar en uitvoerbaar te houden.

Gemeenten kunnen niet langer alle problemen opvangen. D66 pleit voor een realistische aanpak, waarbij mensen dus meer eigen verantwoordelijkheid nemen. Zorg moet meer op maat en efficiënter georganiseerd worden. Als we dit niet doen, dreigt het hele sociale domein vast te lopen. Deze systeemaanpassing vereist het aanpassen van wetten zoals de Participatiewet, Jeugdwet en Wmo. Dit is niet van vandaag op morgen geregeld, maar D66 zet graag in op een actieve lobby om de verandering in gang te zetten.

Slimme samenwerking en innovatie in de zorg

Tegelijk zet D66 op de kortere termijn in op betere en slimmere samenwerking. Zorg en welzijn zijn in elke gemeente anders georganiseerd. D66 wil dat gemeenten in de regio hun manier van werken en het inkopen van zorg beter op elkaar afstemmen. Hierdoor wordt de zorg efficiënter en van hogere kwaliteit. Goede samenwerking zorgt ook voor beter overzicht en betere benutting van schaarste: we zien sneller waar plek is, zodat mensen sneller de juiste hulp krijgen.

D66 wil ook dat er meer gebruik gemaakt wordt van technologische innovaties, zoals slimme hulpmiddelen in de zorg. Gemeenten kunnen hierbij een voorbeeldrol pakken en innovaties stimuleren met passend beleid. Daarnaast vindt D66 dat zorgaanbieders minder met elkaar moeten concurreren en meer moeten samenwerken. Samen kun je beter personeel inzetten, kennis delen en goede zorg leveren.

Wat zien we in onze gemeente?

Valkenswaard, Dommelen en Borkel & Schaft zijn dorpen in het groen waar het goed wonen is. Dat betekent niet dat iedere wijk rijk is aan groen. D66 wil daarom de meest versteende wijken als eerste gaan vergroenen. In de gehele gemeente zijn veel openbare speelvoorzieningen voor alle kinderen. Maar ook deze zijn niet gelijk verdeeld over de gemeente en daardoor toegankelijk voor kinderen. Wij willen daarom dat binnen een straal van 300 meter voor ieder kind een openbare speelvoorziening beschikbaar is. Zodat Valkenswaard zich in 2030 met recht 'Het paradijs voor opgroeiende kinderen' kan noemen. Valkenswaard is ook de plek voor de oudere kinderen. Daarvoor worden op dit moment ontmoetingsplekken voor jongeren van 12 tot 18 jaar gemist, zowel in de openbare ruimte als in een jongerencentrum. D66 wil dat hier verandering in komt. Daarnaast moet de buitenruimte uitnodigen tot bewegen en recreëren, voor jong én oud..

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- meer inzetten op preventie;
- een openbare speelplek voor ieder kind binnen een straal van 300 meter van zijn of haar huis;
- meer ontmoetingsplekken in de buitenruimte voor jeugd van 12 tot 18 jaar;
- een jongerencentrum in Dommelen en/of in Valkenswaard;
- buitenruimte meer inrichten zodat deze uitnodigt tot bewegen en recreëren;
- het uitbreiden van het netwerk van kranen en drinkfontein in de gemeente Valkenswaard ter bevordering van de consumptie van water en daarmee een gezondere leefstijl;
- bij hulpvragen van inwoners dat er primair gehandeld wordt vanuit vertrouwen. We zijn daarin sociaal en zakelijk;
- regeldruk bij zorgverleners verminderen. Zij zijn de zorgprofessionals en hebben onnodig vaak te maken met een grote verantwoordingsdruk. Als gemeente moeten we samen met instellingen gaan bekijken hoe we deze regeldruk voor professionals kunnen terugdringen.

Hoofdstuk 6

Vitale economie en arbeidsmarkt

Vitale economie en arbeidsmarkt

“Groeit in balans van deze technologische regio.”

Keuzes voor een duurzame kenniseconomie en arbeidsmarkt

Als we een duurzame kenniseconomie en een sterke arbeidsmarkt willen, moeten we duidelijke keuzes maken. We bepalen in welke sectoren we willen groeien en investeren in onderwijs en bijscholing. Zo zorgen we ervoor dat het talent van mensen beter aansluit op de arbeidsmarkt. D66 wil zich richten op het benutten van onbenut talent, zoals zij-instromers, partners van expats, ouderen en werkzoekende vluchtelingen.

Sterke en duurzame economie

D66 wil bedrijven stimuleren die bijdragen aan een duurzame en circulaire economie. Dit betekent dat bedrijven verplicht kunnen worden om te verduurzamen, ook op lokaal niveau. D66 ondersteunt waar mogelijk wijken waarin de levendigheid wordt versterkt door het mogelijk maken van functiemenging. Ook zet D66 in op de mogelijkheden binnen het ruimtelijke en het grondbeleid om invloed uit te oefenen op de soorten bedrijven die zich vestigen in onze regio.

Arbeidsmarkt

Onze regio heeft zowel theoretische als praktische vakmensen nodig. Daarom stimuleert D66 de samenwerking tussen verschillende opleidingsniveaus, bijvoorbeeld via startups waarin mbo-, hbo- en wo-studenten samenwerken. D66 streeft naar één samenhangende arbeidsmarktregio. Dit helpt om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Daarnaast ondersteunt D66 initiatieven die vluchtelingen en statushouders aan het werk helpen.

Wat zien we in onze gemeente?

Het centrum van Valkenswaard is het hart van de gemeente, vol met ondernemerschap. D66 staat voor een compact, compleet en aantrekkelijk centrum van hoge kwaliteit. Met meer groen, meer levendigheid en minder autoverkeer.

Naast het centrum concentreert het ondernemen in de gemeente Valkenswaard zich op de bestaande bedrijventerreinen. Het aantal bedrijfslocaties wordt steeds schaarser. We bieden ruimte aan ondernemerschap en sparen ons groene buitengebied zoveel mogelijk. Daarom willen wij dat er ook op bedrijventerreinen kritisch gekeken wordt naar inbreiding, net als bij woningbouw. Ook willen we de bedrijventerreinen drastisch vergroenen; dit zijn immers plekken waar de gevoelstemperatuur vele graden hoger kan liggen dan in een natuurgebied. Dat is slecht voor de gezondheid én voor de arbeidsproductiviteit.

Het zijn tevens kansrijke plekken voor de opwek en opslag van duurzame energie. Daken van bedrijfspanden bieden ruimte voor het opwekken van energie. Uitgangspunt bij nieuwe bedrijfspanden is het dak daar maximaal voor te benutten. Een andere mogelijkheid is restwarmte van bedrijfsprocessen te benutten voor de warmtetransitie. Ondernemers kunnen onderling energie uitwisselen en delen, om minder afhankelijk te zijn van het energienetwerk.

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- Een compact, groen en levendig centrum van Valkenswaard;
- Concentratie van de bedrijvigheid in de centrumgebieden en op bedrijventerreinen;
- Inzetten op vergroening bij bedrijventerreinen door aanplant van bomen en inzaaien van bloemrijk grasland;
- Herstructureren en verdichten van de bestaande bedrijventerreinen, waarbij meer in de hoogte gebouwd wordt;
- Aanpak van verloederde winkelstrips, zoals op de Willibrorduslaan. Door onder meer transformatie van winkels naar woningen mogelijk te maken.

Hoofdstuk 7

Naar een inclusieve samenleving

Naar een inclusieve samenleving

"Elkaar begrijpen, accepteren en ontmoeten."

Internationals, arbeidsmigranten en vluchtelingen

D66 staat open voor de veranderende samenstelling van onze bevolking. We helpen nieuwe inwoners integreren, mits zij daar zelf ook voor openstaan. D66 vindt het belangrijk dat diversiteit en inclusie worden bevorderd in woonwijken, gemeenschappen en op de werkvloer. Dit betekent dat D66 actief inzet op de integratie van internationale kenniswerkers, arbeidsmigranten en hun gezinnen, waarbij de Nederlandse taal een cruciale rol speelt.

Toegankelijk taalonderwijs en effectieve integratieprogramma's zijn hiervoor noodzakelijk. Daarnaast wil D66 dat vluchtelingen en statushouders zich hier welkom voelen, niet alleen vanwege hun bijdrage aan de arbeidsmarkt – waar we pragmatischer mee om kunnen gaan – maar ook vanuit humanitaire overwegingen. Wat er de komende tijd ook gebeurt met AZC Budel, D66 vindt dat de regio solidair moet zijn en een eerlijke verdeling van structurele opvanglocaties moet ondersteunen.

Publiek-private samenwerking in het Sociale Domein

D66 ziet de meerwaarde van publiek-private samenwerking, ook op terreinen die traditioneel door de overheid werden beheerd. De regio loopt al voorop in de samenwerking tussen overheid, bedrijven en kennisinstellingen (triple helix) binnen het kennis- en economie domein. Nu ontwikkelt zich ook in het sociale domein een vergelijkbare aanpak, bijvoorbeeld met initiatieven zoals het Partnerfonds.

Dit soort bestuurlijke vernieuwing volgt D66 met interesse. Tegelijkertijd blijven we alert om te voorkomen dat financiële bijdragen vanuit het bedrijfsleven leiden tot onevenredige invloed op publieke keuzes. Het is goed dat bedrijven hun sociale verantwoordelijkheid nemen, maar zonder directe zeggenschap over beleid dat het algemeen belang dient. Voorbeelden van lokale initiatieven die bijdragen aan sociale cohesie moeten van elkaar worden overgenomen en kunnen worden versterkt door gebruik te maken van middelen en projecten zoals "Brainport voor Elkaar".

Wat zien we in onze gemeente?

Valkenswaard is een gastvrije gemeente. Niet enkel voor bezoekers en toeristen maar ook voor mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld. Daarom zullen we wat D66 betreft altijd open blijven staan voor mensen die onderdak zoeken en een nieuw bestaan willen opbouwen. We vinden het belangrijk dat mensen snel hun plek vinden in de samenleving, meedoen en hun talenten inzetten. Dit betekent in de praktijk: taalles vanaf de eerste dag, zo snel mogelijk naar school en aan het werk en wonen in een woonwijk in plaats van een opvangcentrum.

De gemeente Valkenswaard heeft een opgave voor huisvesting van asielzoekers, conform de spreidingswet. Hiervoor zijn meerder locaties nodig binnen Valkenswaard. D66 staat achter de spreidingswet en wil een gastvrije gemeente zijn. Ook in Valkenswaard zullen we dus werk maken van het vinden van voldoende geschikte locaties. Ook de opvang van ontheemde Oekrainers zoals we die nu hebben steunen wij.

Je voelt je pas vrij als je jezelf ook veilig voelt. Je veilig voelen om jezelf te kunnen zijn en je leven in te richten zoals je dat zelf wilt. Wat D66 betreft ligt er bij veiligheid een balans tussen repressie en preventie. Met goede preventieve maatregelen wordt de gemeente veiliger, waardoor er minder repressie nodig is. Zo wil D66 dat er voldoende jongerenwerkers in de gemeente actief zijn en dat er goede begeleiding is voor zij die dat nodig hebben.

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- taalles vanaf dag één voor vluchtelingen en statushouders;
- realisatie van goede opvanglocaties voor vluchtelingen conform de opgave van de spreidingswet met draagvlak van de buurt;
- aansturen op pro-actief beleid mbt signalen van misstanden mbt arbeidsmigranten;
- voldoende jongerenwerkers voor actieve begeleiding van jongeren;
- om jezelf te kunnen zijn wil D66 dat Valkenswaard een Regenbooggemeente wordt, waarbij samen met betrokkenen acties en maatregelen worden getroffen voor maximale acceptatie en emancipatie van de LHBTQI+-gemeenschap.

Hoofdstuk 8

Landelijk gebied

Landelijk gebied

“Weer een gezonde balans in het landelijk gebied.”

Versterking van de verbinding tussen stad en platteland in onze regio

D66 steunt de economische ontwikkeling van Brainport, maar erkent dat niet alles overal kan. De regio is divers, en dat moet het uitgangspunt zijn. In sommige gebieden is de milieudruk al erg hoog en moet de belasting op de omgeving juist verminderen, terwijl op andere plekken economische activiteit sterk groeit.

Tegelijkertijd hebben landelijke gebieden ook extra investeringen nodig. Voorzieningen en openbaar vervoer zijn daar vaak minder rendabel, maar ze zijn wel belangrijk voor de leefbaarheid. Daarom is het nodig om breder te kijken dan alleen naar financiële winst. Extra steun zorgt ervoor dat onze gemeente kan meeprofiteren van de economische groei in de rest van de regio.

D66 kiest er bewust voor om vraagstukken in het landelijk gebied altijd in regionaal verband te bekijken. Dit is de juiste schaal om de verbinding tussen stad en platteland te versterken. Dit betekent korte en waar mogelijk regionale productieketens, zodat de lokale economie direct bijdraagt aan de regio.

Een gezonde agrarische sector in balans met de leefomgeving

D66 zet zich in voor de verdere ontwikkeling van een gezonde en volhoudbare agrarische sector. We willen niet denken in tegenstellingen, maar in kansen. De sector moet goed zijn voor mens, dier en milieu, en tegelijkertijd financieel gezond blijven. Gemeenten kunnen, samen met landelijke en provinciale overheden, via ruimtelijke ordening helpen om dit mogelijk te maken.

In de praktijk betekent dit dat we afscheid nemen van een deel van de zeer intensieve landbouw en ruimte geven aan een duurzame en multifunctionele agrarische sector, binnen acceptabele milieugrenzen. Dit kan bijvoorbeeld door boeren de mogelijkheid te geven om over te schakelen op de teelt van andere gewassen (bijvoorbeeld het initiatief Building Balance laat zien dat de landbouw een waardevolle bijdrage kan leveren in de verduurzaming van de bouwsector). Of door boeren ruimte te geven om recreatieve voorzieningen aan te bieden, zoals kinderboerderijen, zorgboerderijen, boerderijwinkels met lokale producten of melkveehouders die natuurbeheer combineren met hun bedrijf. Ook kan er ruimte komen voor wandelroutes door agrarische gebieden, zodat inwoners en bezoekers meer kunnen genieten van het landschap.

Landbouw in onze regio moet niet alleen worden beoordeeld op economische waarde, maar ook op de bijdrage aan de regio als geheel.

Samenwerking om de milieudruk te verminderen

De milieudruk moet omlaag om de natuur en biodiversiteit te beschermen. Bovendien is verdere verstedelijking alleen mogelijk als dit probleem wordt aangepakt. Daarom werken we wat D66 betreft toe naar een duurzaam landelijk gebied, waarin landbouw en leefomgeving in harmonie samenkomen, met respect voor de eigen kenmerken van elk gebied. D66 wil dit niet alleen doen, maar samen met alle betrokken partijen. Door samenwerking kunnen we zorgen voor een gezonde en toekomstbestendige regio, waarin zowel de stad als het platteland kan floreren.

Wat zien we in onze gemeente?

Het buitengebied van Valkenswaard bestaat voor een groot deel uit natuur: Natura2000-gebieden en andere waardevolle natuurgebieden. Zoals De Malpie, de Plateaux en de beekdalen. Deze natuur, groenstructuren en cultuurlandschappen blijven niet vanzelf mooi en sterk. Ze staan onder druk en vragen om herstel. Versterking van biodiversiteit is urgenter dan ooit. Er is een betere balans nodig tussen de vele activiteiten in het buitengebied en de natuur. Juist mét de natuur kan de leefomgeving weerbaar gemaakt worden tegen klimaatverandering.

D66 kiest er dan ook voor om natuur leidend te laten zijn in het buitengebied. Dat geldt bij alle ontwikkelingen en voor alle activiteiten en functies, waaronder landbouw en recreatie. We zetten in op de transitie naar toekomstbestendige landbouw en bieden perspectief voor onze Valkenswaardse boeren. Toekomstbestendige landbouw is zowel in ecologisch, economisch als sociaal opzicht duurzaam en werkt mét de natuur en het landschap. Denk aan lokale coöperaties, voedselbossen en duurzame landbouw. Boeren kunnen daarnaast als energieproducent bijdragen aan de energietransitie. Ook willen we ruimte bieden voor kleinschalige ontwikkelingen, zoals een zorgboerderij, vakantiehuisjes en een B&B.

Omwille van een goed evenwicht in het buitengebied is D66 geen voorstander van verdere uitbreiding van de Paardenboulevard.

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- Een gezonde balans in het buitengebied: waarin de natuur leidend is;
- Toekomstbestendige landbouw: samen met natuur en het landschap;
- Een natuurbegraafplaats bij Klein Borkel realiseren waar natuurontwikkeling én een mooie laatste rustplaats voor overledenen hand in hand gaan;
- Ruimte voor transformatie van agrarische functies naar kleinschalige ontwikkelingen zoals een zorgboerderij, B&B of recreatie.

Hoofdstuk 9

Regionale samenwerking en bestuurscultuur

Regionale samenwerking en bestuurscultuur

“Samen kom je verder.”

Publiek-private samenwerking als fundament voor de toekomst van Brainport

D66 gelooft in een nauwe samenwerking tussen gemeenten, bedrijven en kennisinstellingen om Brainport verder te versterken. De Metropoolregio Eindhoven (MRE) heeft al bewezen dat samenwerking werkt, maar om de uitdagingen van de regio aan te pakken, zijn verdere stappen nodig. We pleiten daarom voor structurele samenwerking op belangrijke thema's zoals woningbouw, mobiliteit, duurzaamheid en de arbeidsmarkt.

Efficiënter bestuur voor snellere besluitvorming

D66 wil dat gemeenten in onze regio beter gaan samenwerken. Soms is het zelfs beter als gemeenten fuseren. Wat D66 betreft zijn de huidige gemeentegrenzen dus niet in beton gegoten.

D66 steunt plannen die zorgen voor sterke gemeenten met goed bestuur, zolang de eigen identiteit van dorpen en wijken blijft bestaan. Volgens D66 moeten voor een zelfstandige gemeente de volgende drie dingen op orde zijn: goed bestuur, het kunnen uitvoeren van de taken die de wet verplicht, en gezonde financiën. Als een gemeente op twee of meer van deze punten tekortschiet, moet serieus worden gekeken naar een fusie met een buurgemeente.

Realistisch financieel beleid

Ook financieel wil D66 realistisch en verstandig beleid. D66 vindt dat gemeenten eerlijk moeten begroten. Daarbij hoort ook het besef dat niet al het begrote geld wordt uitgegeven. Door daar vooraf al rekening mee te houden, voorkomen we grote overschotten en houden we geld over voor belangrijke investeringen.

D66 erkent dat er financieel lastige jaren aankomen. In zulke jaren accepteren we dat de begroting misschien tijdelijk niet sluitend is. Dat mag echter geen excuus zijn voor stilstand. Juist dan is het belangrijk om duidelijke keuzes te maken en te blijven investeren in wat écht nodig is voor onze inwoners. Door beter samen te werken en de financiën op orde te brengen, zorgen we ervoor dat de regio sterk en toekomstbestendig wordt. Ondertussen moeten we actief in gesprek blijven met het Rijk. D66 spreekt het Rijk aan op een betrouwbaar en degelijk financieel beleid, zodat gemeenten hun taken kunnen blijven uitvoeren.

Samenwerken op (boven-)regionaal en internationaal niveau

D66 wil de samenwerking tussen gemeenten en andere regionale partijen doorlopend verbeteren. Dit betekent dat we ons committeren aan een duidelijke inzet voor regionale gezamenlijke agenda's opstellen, waarin thema's zoals woningbouw, verduurzaming en mobiliteit regionaal worden aangepakt. Grootschalige samenwerking maakt de regio sterker en efficiënter. Ook moedigen we de bovenregionale samenwerking aan met andere omliggende gemeenten en regio's, op basis van gelijkwaardigheid en win-win oplossingen.

Grenzen Verleggen

Brainport heeft internationale impact. D66 stimuleert samenwerkingen met andere Europese innovatiehubs en pleit voor een actieve lobby in Den Haag en Brussel. Alleen door samen te werken kunnen we grensoverschrijdende uitdagingen aanpakken, zoals:

- Technologie voor de energietransitie
- Internationale technologische concurrentie
- Tekorten op de arbeidsmarkt

Daarnaast kijken we ook over de grenzen heen bij maatschappelijke vraagstukken. D66 steunt samenwerkingen met bijvoorbeeld Limburg en Vlaanderen om ruimtelijke uitdagingen beter op te lossen.

Brainport Voor Iedereen

Sterkere samenwerking betekent ook dat D66 inzet op een inclusieve regio. Met het programma Brainport voor Elkaar willen we dat bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers actief betrokken worden bij regionale ontwikkelingen. Alleen door samen te werken met een diverse groep inwoners kunnen we Brainport sterker en inclusiever maken.

Sterker bestuur en transparantie

D66 wil dat bestuurders in de regio meer inzetten op co-creatie en gezamenlijk leiderschap. Veel opgaven in onze regio zijn niet meer op te lossen door individuele gemeenten en vragen regionale inzet. Samenwerkingsverbanden, zoals de Metropoolregio Eindhoven, moeten transparanter meer ruimte krijgen om namens de regio op te treden en daadkrachtiger worden.

Wat zien we in onze gemeente?

Valkenswaard is onderdeel van de Brainport-regio, een van de belangrijkste economische regio's van Nederland. D66 ziet volop kansen liggen in de Brainport, ook voor Valkenswaard als 'Tuin van de Brainport'. Want samen kom je verder dan alleen. Het vraagt wel om een open en nieuwsgierige houding van het gemeentebestuur naar de regio toe en om een bestuur dat de regionale ambities niet alleen onderschrijft maar ook uitdraagt.

Die open houding is ook op lokaal niveau van belang. D66 staat voor een betrouwbaar en transparant bestuur. Een gemeentebestuur dat actief laat zien op basis waarvan besluiten worden genomen en besluiten altijd in de context van het algemeen belang van de gemeenschap neemt. Om de lokale democratie vitaal te houden, moeten we open blijven staan voor nieuwe ideeën. D66 wil daarom dat komende bestuursperiode een Burgerberaad start om met (bindende) adviezen te komen naar de gemeenteraad.

Met dreigende bezuinigingen vanuit het Rijk op gemeenten, staat ook het financiële huishoudboekje van de gemeente Valkenswaard de komende jaren flink onder druk. D66 staat voor een solide financieel beleid en gaat daarbij scherpe keuzes ook niet uit de weg. We schuiven uitgaven niet door naar toekomstige generaties en zorgen voor een gemeentebegroting die tegen een stootje kan. We blijven investeren in een gezond, groen en leefbaar Valkenswaard. Ook als het financieel even tegenzit. De gemeente is er immers voor haar inwoners en niet om winst te maken. Dit kan niet enkel worden opgevangen door de woonlasten te verhogen, daar zitten grenzen aan. Uitgangspunt is dat de lasten niet onnodig verzwaard worden en in lijn zijn met de ambities die Valkenswaard heeft. We willen dat de gemeente samen met de Brainport-regio lobbyt voor bijdragen vanuit het Rijk en de Europese Unie.

En daarom gaat D66 Valkenswaard voor:

- met een open vizier samenwerken in de Brainport-regio om kansen te verzilveren;
- transparant bestuur met een gemeentebestuur dat actief naar inwoners en gemeenteraad informeert over haar besluiten;
- We blijven kritisch op de gemeenschappelijke regeling A2 gemeenten (de uitvoeringsorganisatie van Valkenswaard, Heeze-Leende en Cranendonck). Als de kwaliteit niet verbetert, wil D66 een onderzoek naar het aansluiten bij andere samenwerkingsverbanden;
- invoering van een Valkenswaard Burgerberaad dat op gevraagde thema's zwaarwegend advies verstrekt aan de gemeenteraad;
- solide financieel beleid, waarbij de rekening niet wordt doorgeschoven naar volgende generaties. Tegelijkertijd willen we dat de woonlasten niet onnodig stijgen. D66 gaat scherpe keuzes dan ook niet uit de weg.

Verduidelijking van begrippen

Hieronder vind je een lijst van woorden en begrippen die in het verkiezingsprogramma terugkomen. De lijst is op alfabetische volgorde en bevat kernbegrippen, beleidsinstrumenten en strategische termen. Elk ervan is voorzien van een korte uitleg.

- **All electric-oplossing:** Een woning of wijk die volledig draait op elektriciteit (bijvoorbeeld voor verwarming, koken en warm water), zonder gebruik van gas of andere fossiele brandstoffen.
- **Beethoven-gelden:** Middelen die rijk, regiogemeenten en bedrijfsleven samen inzetten voor investeringen in praktisch en theoretisch geschoold talent en voldoende ruimte, bereikbaarheid en betaalbare woonruimte.
- **Bestuurlijke versnippering:** Situatie waarin taken en verantwoordelijkheden zijn verdeeld over veel kleine bestuursorganen.
- **Biobased bouwen:** Bouwen met natuurlijke, hernieuwbare materialen zoals hout.
- **Bouwen binnen de contouren:** Eerst bouwen binnen bestaande stads- of dorpsgrenzen, niet in het buitengebied.
- **Brainportschool:** Schoolconcept gericht op ondernemerschap, technologie en internationalisering.
- **Brede school:** Onderwijsvorm waarin onderwijs wordt gecombineerd met andere voorzieningen zoals zorg en sport.
- **Brede welvaart:** Welvaartsbegrip dat verder gaat dan economische groei; ook welzijn, duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid tellen mee.
- **Circulair bouwen:** Hergebruik van materialen in de bouw om afval te beperken.
- **Co-creatie:** Samen met inwoners en belanghebbenden beleid en plannen ontwikkelen.
- **Commissie Van Geel:** Adviescommissie onder leiding van oud-staatssecretaris Pieter van Geel, ingesteld om de toekomst van Eindhoven Airport in balans te brengen met leefbaarheid en duurzaamheid. In 2019 bracht de commissie het rapport Opnieuw verbonden uit.
- **Deelmobiliteit:** Het delen van vervoersmiddelen zoals auto's of fietsen.
- **Doorstroming op de woningmarkt:** Het bevorderen van verhuizingen binnen het woningaanbod om passende woningen beschikbaar te maken.
- **Eenduidige arbeidsmarktregio:** Eén gezamenlijke aanpak voor werk en scholing in een regio.
- **Energiehub:** Locatie waar duurzame energie wordt opgewekt, opgeslagen en verdeeld.
- **Eerstelijnszorg:** Basiszorg zoals huisartsenzorg.
- **Geclusterde woonvorm:** Woonvorm waarin meerdere ouderen zelfstandig maar in elkaars nabijheid wonen.
- **Grijs water:** Licht vervuild afvalwater dat hergebruikt kan worden, bijvoorbeeld voor toiletten.
- **HOV-lijn:** Hoogwaardig openbaar vervoer, meestal snelle buslijnen.
- **Hospita-regeling:** Beleidsmaatregel die woningdelen tussen hoofdbewoners en huurders stimuleert.
- **Inclusieve samenleving:** Een maatschappij waarin iedereen mee kan doen, ongeacht afkomst, achtergrond of inkomen.
- **Internationals / kenniswerkers:** Buitenlandse kenniswerkers die tijdelijk of vast in Nederland werken.
- **Kenniseconomie:** Economie waarin kennis, technologie en innovatie de belangrijkste productiefactoren zijn.
- **Klimaatadaptatie:** Aanpassen van stad of landschap aan klimaatverandering, zoals hitte of wateroverlast.
- **Korte ketens:** Productieketens waarbij producent en consument geografisch dicht bij elkaar staan.

- **Metropoolregio Eindhoven (MRE):** Samenwerking tussen gemeenten en andere partijen binnen de Metropoolregio Eindhoven.
- **Milieudruk:** Belastende effecten van menselijke activiteiten op natuur en milieu.
- **(mini) Hubs:** Parkeer- of overstaplocaties aan de stadsrand waar reizigers overstappen op openbaar vervoer.
- **Multifunctionele landbouw:** Agrarische bedrijven die ook recreatie, zorg of natuurbeheer aanbieden.
- **Netcongestie:** Overbelasting van het elektriciteitsnet.
- **Omgevingsvisie:** Langetermijnplan van een gemeente over de inrichting van de leefomgeving.
- **Ondermijning:** Een gevolg van veel verschillende vormen van criminaliteit, waarbij de grenzen tussen de bovenwereld (de 'gewone' maatschappij) en de onderwereld (criminelen) vervagen.
- **Partnerfonds:** Fonds waarbij bedrijven bijdragen aan sociale projecten in de regio.
- **Preventieve zorg:** Maatregelen die gezondheidsproblemen voorkomen in plaats van genezen. Denk aan het bevorderen van een gezonde leefstijl.
- **Publiek-private samenwerking:** Samenwerking tussen overheden en bedrijven voor maatschappelijke doelen.
- **Ravijnjaar (2026):** Een jaar waarin een forse daling wordt verwacht van de rijksbijdragen aan gemeenten, met grote financiële gevolgen voor het lokale bestuur.
- **Regionale Energiestrategie (RES):** Regionaal plan voor de opwek van duurzame energie.
- **Regionale samenwerking:** Samenwerking tussen gemeenten en andere partijen binnen de Metropoolregio Eindhoven (MRE).
- **Regiodeals:** Afspraken tussen Rijk en regio om samen te investeren in bijvoorbeeld woningbouw of infrastructuur.
- **Snelfietspad:** Breed, comfortabel en veilig fietspad voor lange afstanden.
- **Sociale basis:** Netwerk van bewoners, vrijwilligers en professionals in een wijk dat ondersteuning biedt.
- **Start-up samenwerking (mbo-hbo-wo):** Projecten waarin studenten van verschillende niveaus samenwerken aan innovatieve ideeën.
- **Statushouder:** Vluchteling met een verblijfsvergunning.
- **Utrechtse barcode:** Model om te toetsen of voldoende voorzieningen aanwezig zijn per aantal woningen.
- **Verhuiscoach:** Begeleider die senioren ondersteunt bij het vinden van een beter passende woning / iemand die ouderen helpt verhuizen naar een passender huis.
- **Warmtetransitie:** Overgang van aardgas naar duurzame vormen van verwarming.
- **Woningzoekendenraad:** Adviesorgaan van woningzoekenden om stem te geven aan hun belangen.
- **WoonST 1.0 en 2.0:** Projecten die woningbouw versnellen door standaardisatie.
- **Zelfredzaamheid:** In staat zijn om zelfstandig keuzes te maken en problemen op te lossen.
- **Zij-instromer:** Iemand die vanuit een andere sector of werkloosheid overstapt naar een nieuwe beroepsgroep.

Verantwoording

Aan dit verkiezingsprogramma werkten mee (op persoonlijke titel):

Martijn van Raaij, René van den Kerkhof en de andere actieve leden van D66 Valkenswaard. Het verkiezingsprogramma is vastgesteld door en met de leden van D66 Valkenswaard.

**Het
kan
wél**

D66

Valkenswaard